

Kázání na Svatováclavské pouti ve Staré Boleslavi,

28. září 2016

Milí poutníci,

nebezpečnou nemocí, která do velké míry postihla naši civilizaci, je takzvaná Alzheimerova nemoc. Způsobuje u člověka ztrátu paměti a tím se rozpadne i centrum jeho osobnosti.

Avšak není to jen novodobý fenomén. Lidé jsou již po staletí napadeni podobnou nemocí, která nám odňala paměť stvoření. Člověk už neví, odkud přichází, kam jde, jaký smysl má jeho život a jakého povolání se mu dostalo. „Co nevím, to mě nepálí,“ říká jedno přísloví. Když už nevím, odkud přicházím, pak ani nevím, kam jdu a jaký úkol se nachází mezi oním „odkud“ a „kam“. Lidé odjakživa věděli, že si své bytí nedali sami a že si své dary a talenty nemohli sami vyhledat, takže i takové povolání, k němuž člověk volá sám sebe, se samo o sobě stává nesmyslným a chaotickým. V tom spočívá vlastní podstata všech evropských katastrof.

1. Jako křesťané můžeme druhým poskytovat skutečnou orientaci, protože nám zůstala paměť stvoření. My křesťané máme obraz člověka, který je jedinečný. Pouze když vidíme člověka jako obraz Boží, můžeme dát jeho lidské důstojnosti skutečný základ a bránit ji bez jakýchkoli „kdyby“ a „ale“. Vždyť ona není žádným vynálezem člověka, který lze podle potřeby většinou měnit nebo ho úplně odbourat. Lidé, kteří nevěří v Boha, mají být tak velmi vděční za to, že díky tomuto křesťansky utvářenému obrazu člověka se chrání i jejich důstojnost. Svatý kníže Václav nás povzbuzuje, abychom se ofenzivněji zasazovali o to, že křesťanské hodnoty jsou pro Evropu a pro svět tou nejlepší alternativou. Svobodomyšlný sekulární stát koneckonců žije z předpokladů, které sám nedokáže zaručit. My křesťané jsme v posledku zakopali tyto poklady, jimiž jsme měli v zájmu lidí hýřit a pracovat s nimi.

Musíme jít do školy našich předků, kteří to uměli a znali lépe než my. A jedním z takových učitelů evropské civilizace je svatý Václav. On věděl, že svět a lidé mu nepatří jako nějakému svrchovanému vládci, ale že on sám je vlastnictvím Boha, jenž ho povolal, aby chránil lidi a jejich mnohostranné potřeby, anebo lidem sloužil. Jako učitel svého lidu se samozřejmě snažil zlepšovat prvotní poznání bližních, kteří mu byli svěřeni, aby pak oni sami ze svého vlastního rozhodnutí mohli konat to, co je správné. Svatý Václav patřil k velikým učitelům Evropy; inspiroval lidi v duchu evangelia, aby byli schopni vytvářet civilizaci lásky. Z takovéhoho učitelského úřadu nemůžeme a nechceme ani dnes svatého Václava propustit. Křesťané 21. století dalekosáhle ztratili paměť stvoření, pravděpodobně proto, že mají přílišné poznání druhořadých detailů.

Naši bližní se nechtějí izolovat. Proto stále pozorují své okolí a co nejpřesněji registrují, jaké hodnoty, názory a způsoby chování by měli přijmout a jaké odmítnout. Kdo má dojem, že jeho postoj ztrácí půdu pod nohama, upadá čím dál víc do mlčení, čímž získávají příslušníci většinového názoru navrch a tím více a bez zábran se prezentují, až se nakonec jeví silnějšími než ve skutečnosti jsou. Proto se zdá, že my křesťané jsme v Evropě menšinou. Svatý Václav nás léčí z takovéto zbabělosti tím, že nám ozřejmuje, co je v životě základní. To nám a naší společnosti zaručuje zdar života žitého důstojně a solidárně.

2. Vědomí, že jsme stvoření, vrhá silné světlo na naše rodiny. Ony jsou nejdůležitějšími a nejperspektivnějšími institucemi a zřízeními v Evropě. Rodina s otcem, matkou a dětmi je

rovněž pravzorem pro všechny další společenské formace ve státě nebo v církvi. Kdo ztratil své povědomí o stvořenosti, už ani neví, jak uvádět do praxe vše, co je pro stvoření základní. Katolický teolog Romano Guardini jednou řekl: „Jen ten, kdo zná Boha, zná také člověka.“ Z toho je zřejmé, proč zůstává svatý kníže Václav pro český národ a pro Evropu nezapomenutelný a že takováto živá víra v Boha je nejdůležitějším politickým darem, jaký on dal svému lidu na jeho cestě dějinami. To dnes lidé cítí a tuší více, než si myslíme.

Velice živě si ještě vzpomínám na poslední evropskou biskupskou synodu v Římě; bylo to před nějakými 25 lety. Ještě mi zní v uších, co řekla papežovi a synodním Otcům jedna mladá Portugalka. Zdůraznila: „To, oč my mladí prosíme církve v tomto čase nové evangelizace, to, oč vás prosíme, abychom mohli být svědky Krista, který nás osvobodil, je toto: my prosíme církve: ‚Dej nám Krista!‘ Prosíme o svobodu nikoli jako o nějaký vzdálený ideál nebo utopii, která se nedá uskutečnit. Chceme svobodu jako vlastní zkušenost, jakou můžeme žít už teď. Chceme být vysvobozeni z našich dnešních vězení. Chceme tuto svobodu pociťovat jako něco, co lze nalézat už tady a teď. Chceme takovou svobodu, jakou je dnes sám přítomný a zosobněný Kristus. Církvi, dej nám Krista! Prosíme o odvahu k jasnému a konkrétnímu hlásání Krista jako pravdy křesťanství. Prosíme o právo a úkol moci mít odhalenou tvář, která se neskrývá za zatěžujícími strukturami a dvojznačnými postoji. Církvi, dej nám Krista! Prosíme o evangelium takové, jaké je v celé své radikalitě. Nechceme žádnou zjednodušenou verzi, která se nám předkládá v mnoha pastoračních programech; jednoduchá verze, která se bojí toho, aby nás nenechala trpět. Evangelium nás může vést k tomu, abychom dali svůj život. Jeho oslabené formy nás mohou dlouho zajímat, potom nás ale začnou nudit a zadusí nás. Církvi, dej nám Krista!“ To je to, co my v Evropě a v celém světě dlužíme současným mladším generacím. Z toho se nesmíme vyvléci. Na tom závisí štěstí a harmonie našich národů a budoucnost našich dětí i jejich dětí.

3. Při následování svatého knížete Václava jsme my ve střední Evropě pověřeni především tím, abychom slovem a skutkem zvěstovali pravdu o světě, o člověku a o Bohu, aby se tak lidské soužití mohlo uspořádat z chaosu do řádu. Pro důstojnost člověka neexistuje žádné spolehlivější ujištění, než je vědomí o tom, že je stvořen k obrazu Božímu, a tedy má Boží formát. To je skutečnost, která se během dějin stokrát potvrdila. Právě tak nelze přehlížet znatelný úpadek lidských hodnot v posledních 20 letech, stejně jako jeho důsledky. Hovoří se již o sebevraždě Evropy, kde se rodí stále méně dětí, uzavírá stále méně manželství a je vidět stále méně pozitivních znamení.

Tvrdí to svatý Augustin, když říká: „Tak jsi to, Bože, tak uspořádal a tak se to i ve skutečnosti děje, že každý duch, který opustí svůj řád, se sám sobě stává trápením a trestem.“ Proto se může nějaký národ nebo společenství považovat za šťastné, pokud má směřodatnou postavu patřící k jeho základu, jakou je u vás svatý Václav. Svým životem ukázal svému národu to, co tisíce let před ním vyslovil Žalm 8: „Co je člověk, že na něho myslíš? ... Učinils ho jen o málo menším, než jsou andělé, ověnčils ho ctí a slávou“ (v. 5-6). A tuto důstojnost, kterou má člověk díky svému stvoření, Ježíš Kristus svým vykoupením nejen obnovuje, ale i povyšuje, jak se církve modlí při vánoční mši: „Bože, ty jsi člověka podivuhodně stvořil a ještě podivuhodněji jsi jej obnovil. Dej nám účast na božství tvého Syna, který přijal naše lidství.“ Důstojnost člověka je nedotknutelná. Nikdo, ani král, nemá právo s ní nakládat. Proto mohl svatý Václav věrně plnit své úkoly. Po první bratrovraždě se Bůh ptá bratrovraha Kaina: „Kde je tvůj bratr Ábel?“, jehož zabil. A on mu dává drzou odpověď: „Nevím. Jsem já strážcem svého bratra?“ (Gen 4,9)

Jako přítel Boží a služebník lidí svatý Václav věděl, že je strážcem svých bratří a sester. I jemu svěřený lid věděl, že je u něho v dobrých rukou, a tak je tomu až do této chvíle. Svým současníkům v dnešní Evropě dlužíme toto svědectví o Bohu, člověku a světu. Zaručují ho velcí svědkové evropské civilizace, s nimiž nás dnes svatý Václav znovu spojil. Amen.

✠Joachim kardinál Meisner
emeritní kolínský arcibiskup